

СССР Вэрховный Совет прэдседатэль Михаил Иванович КАЛИНИН.

Совет калыкын правительствыжэ

12-19 январь кэчылаштэ СССР Вэрховный Советын пэрвой Сэссийжэ пашамыштыш. Тидэ Сэссий вишаш лийдымэ кугу значынан ыльэ. Сэссийыштэ лончылалтшэ кажнэ йодышым, кажнэ докладым, кажнэ выступлэным да кажнэ рэшэным совет эл калык кумыл нолтын колыштын. Совет эл калык вэлэ огул, а капиталист эллэсэ шэмэршамычат Советский парламент-шамычын пашаштым куанэн колыштын.

Шуко миллионан калыкын избранникшэ - шамыч госуларствэнный пашан посна лушкыдо вэржим вик да лүддэ критиковатлэныт, кугу пашашкэ у йэн-шамычым лүддэ выдвигатлэныт, кэч могай пашамат калыкын йодмыжым шуктышаш корно дэнэ рэшатлэныт. Тыгэ нуно совет калыкын ушанымыжым шукташ способный улмыштым пэш раш ончыктэн пуэныт.

Сэссийын кудымшо кэчыштыжэ Союз Совет дэн Национальность Советын кокымшо пырля засэданышт погыныш. Тидэ засэданыштэ совет калыкын 1.143 избранникшэ - шамыч эн демократический Конституций нэгызэш Вэрховный Советын Президиумжым

сайлышт. Президиум йэди-ногласнэ сайлалтын. СССР Вэрховный Советын Президиумышкыжэ совет калыкын эн сай эргыжэ-шамыч класс кучедалмэ тулэш шуаралтшэ, партийлан мучашдымын прэданнэ йэн-шамыч сайлалтыныт. Нунын коклаштэ — Конституцийн творэцшэ, учитель да вождь, совет калыкын пэрвой депутатшэ, совет йоча-шамычын эн чот йоратымэ ачашт—Иосиф Виссарионович Сталин. Шкэ избранникшэ дэнэ пырля чумыр калык Сталин вождьлан шкэ йүкшым пуэн.

Вэрховный Совет Президиумын Прэдседатэльжылан эн шонго большэвик, Ленин дэн Сталинын вэрный соратникшэ—Михаил Иванович Калинин сайлалтын. Союз Совет дэн Национальность Советын пырля засэданыштак СССР правительствэ—Калык Комиссар-шамыч Совет ышталтын. Совнаркомын прэдседатэльжылан Вэрховный Советын Сэссийжэ калыкын пийалжэ вэрч кучедалшэ, Сталин вождьын эн лишыл соратникшэ — Вячеслав Михайлович Молотов йолташым пэнгызэмдэн.

19 январьыштэ Сэссий шкэ пашажым пытарыш.

СССР Вэрховный Совет Президиум

17 январьыштэ СССР Вэрховный Советын пэрвой сэссийжэ кок палат-шамычын пырля засэданыштыш СССР Вэрховный Советын Президиумжым тыгай составаным сайлэн:

- СССР Вэрховный Совет Президиумын прэдседатэльжэ
- 1 Калинин Михаил Иванович—РСФСР, Ленинградский городской округ дэч депутат.
- СССР Вэрховный Совет Президиум прэдседатэлын заместитэльжэ-шамыч
2. Хохлов Иван Сэргэйэвич—РСФСР, Московский сальский округ дэч депутат.
 3. Пэтровский Григорий Иванович—УССР, Днэпропэтровский округ дэч депутат.
 4. Натальэвич Никифор Йаковлэвич—БССР, Слуцкий округ дэч депутат.
 5. Касумов Мир Башир Фатдах оглы—Азербайджан ССР, Сибир-Абадский округ дэч депутат.
 6. Махарадзэ Филипп Йэвсэйэвич—Грузинский ССР, Самтрэдский округ дэч депутат.
 7. Папьян Мацак Пэтрович—Армэнский ССР, Степанаванский округ дэч депутат.
 8. Бабайав Хивали—Туркэмэнский ССР, Тэджэнский округ дэч депутат.
 9. Ахунбабайэв, Йулдаш—Узбэкский ССР, Андижанский округ дэч депутат.
 10. Шагадайэв Мунавар — Таджикский ССР, Гармский округ дэч депутат.
 11. Умурзаков Нурбапа—Казахский ССР, Чимкэнтский округ дэч депутат.
 12. Салихов Мурат—Киргизский ССР, Ошский округ дэч депутат.

- СССР Вэрховный Совет Президиумын сэкратарьжэ
13. Горкин Александр Фэдорович—Чувашский АССР, Канашский округ дэч депутат.
- СССР Вэрховный Совет Президиумын члэнжэ-шамыч
14. Багиров Мир Джафар—Азербайджанский ССР, Бакинский-Сталинский округ дэч депутат.
 15. Бэрийа Лаврэнтий Павлович—Грузинский ССР, Тбилисский-Сталинский округ дэч депутат.
 16. Блюхэр Василий Константинович—Дальнэ-Восточный край, Ворошиловский округ дэч депутат.
 17. Будьонный Сэмюн Михайлович—УССР, Шэпэтовский округ дэч депутат.

18. Волков Алексэй Алэксэйэвич—БССР, Гомэльский городской округ дэч депутат.
19. Динмухамэтов Галэй—Татарский АССР, Новшэшминский округ дэч депутат.
20. Жданов Андрэй Алэксандрович—Ленинград ола, Володарский округ дэч депутат.
21. Каганэвич Йулий Моисэйэвич—Горьковский область, Горьковский-Сталинский округ дэч депутат.
22. Косарэв Алэксандр Васильэвич—УССР, Орджоникидзэевский округ дэч депутат.
23. Крупская Надежда Константиновна—Московский область, Сэрпуховский округ дэч депутат.
24. Малэнков Георгий Максимилианович—Московский область, Калининский округ дэч депутат.
25. Москатов Пэтр Георгийэвич—Ростовский область, Шахтинский округ дэч депутат.
26. Николайэва Клавдия Ивановна—Калининский область, Кашинский округ дэч депутат.
27. Пэтровский Алэксэй Николайэвич—Ленинград ола, Красногвардэйский округ дэч депутат.
28. Сидоров Иван Иванович—Моско ола, Октябрьский округ дэч депутат.
29. Сталин Иосиф Виссарионович—Моско ола, Сталинский округ дэч депутат.
30. Тахтаров Адильгирэй—Дагэстанский АССР, Махач-Калинский городской округ дэч депутат.
31. Тимошэнко Сэмюн Константинович—УССР, Харьковский сальский округ дэч депутат.
32. Угаров Алэксандр Иванович—Ленинград ола, Смольнинский округ дэч депутат.
33. Фэдько Иван Фэдорович—УССР, Житомирский округ дэч депутат.
34. Хрущэв Никита Сэргэйэвич—Моско ола, Краснопрэснэнский округ дэч депутат.
35. Ибрагимов Рахим Кирэйэвич—Башкирский АССР, Мэлэузовский округ дэч депутат.
36. Шкирашов Матвэй Фэдорович—РСФСР, Тульско Рязанский округ дэч депутат.
37. Йусупов Усман—Узбэкский ССР, Ташкэнтско-Сталинский округ дэч депутат.

(Шола гыч пурлашкэ): депутат А. А. Жданов йолташ—Союз Советын вэс эл паша шотышто Комиссий прэдседатэльжэ. Депутат Д. М. Йезовушанко йолташ—Союз Советын Законодатэльнэ прэдположэний Комиссий прэдседатэльжэ. Депутат И. И. Сидоров йолташ—Союз Советын Бүджэтнэ Комиссий прэдседатэльжэ. (Сойузфото).

СССР КОНСТИТУЦИЙЫН ИУЖО СТАТЬИАЛАШКЫЖЭ ПУРТЫМО ИЭШАРТЫШ ДЭН ВАШТАЛТЫШ-ШАМЫЧ

Сойуз Совет дэн Национальность Советын 15 январьыштэ пырлыа лийшэ засэданышты дэпутат ГОРКИН Йолташын докладше почэш СССР Конституцийын иужо статьялашкыжэ йэшартыш дэн вашталтыш-шамычым пурташ пунчалын

I СССР Конституцийын 22-шо статьяжым вашталтымэ нэргэн

Совет Социалистический Республик - шамыч Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

Российский Совет Федеративный Социалистический Республик составыште образоватлымэ Алтайский дэн Краснодарский край-шамычым да Архангельский, Вологодский, Новосибирский, Орловский, Ростовский, Рязанский, Смоленский, Тамбовский, Тульский да Читинский область - шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 22-шо статьяжым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„22 статья. Российский Совет Федеративный Социалистический Республикыште ултыт: Алтайский, Дальневосточный, Краснодарский, Красноярский, Орджоникидзэнский край-шамыч; Архангельский, Вологодский, Воронежский, Горьковский, Ивановский, Иркутский, Калининский, Кировский, Куйбышевский, Курский, Ленинградский, Московский, Новосибирский, Омский, Оренбургский, Орловский, Ростовский, Рязанский, Саратовский, Свердловский, Смоленский, Сталинградский, Тамбовский, Тульский, Челябинский, Читинский, Ярославский область-шамыч; Татарский, Башкирский, Дагестанский, Бурят-Монгольский, Кабардино-Балкарский, Калмыцкий, Карельский, Коми, Крымский, Марийский, Мордовский, Нэмцэв-Поволжйэ, Сэвэро-Осетинский, Удмуртский, Чэчэно-Ингушский, Чувашский, Иакутский Автономный Совет Социалистический Республик - шамыч; Адыгэйский, Йэврэйский, Карачайэвский, Ойротский, Хаккассский, Чэркассский Автономный область-шамыч.

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Шуко калыкан митинг-шамыч

Ашхабадыште Туркмени-йын чыла предпрятийлаштыжэ, колхозлаштыжэ да учебнэ завэдэнылаштыжэ великий Лениным шарнымэ лүмэш шуко калыкан митинг-шамыч лийыныт. Ленин-Сталин партий йыр туркмен кылыкын йединствожо дэн сплоченностьшым ончыктышо митинг-шамыч эртенят.

Ашхабад горсовет пленумын торжественнэ-траурно засэданыштыжэ 1000 нарэ йэн лийын. Засэданышты улшо-шамыч туркмен да руш йылмэ дэнэ „14 й Ленин дэч посна—ленинский корно дэнэ“ докладым кугу вниманьэ дэнэ колыштыныт.

II. СССР Конституцийын 23-шо статьяжым вашталтымэ нэргэн

Совет Социалистический Республик-шамыч Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

Украин Совет Социалистический республик составыште образоватлымэ Житомирский, Камэнэц - Подольский, Николайэвский да Полтавский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 23-шо статьяжым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„23 статья. Украин Совет Социалистический республикыште ултыт: Виницкий, Днепропетровский, Донэцкий, Житомирский, Камэнэц-Подольский, Киевский, Николайэвский, Одэский, Полтавский, Харьковский, Черниговский область-шамыч да Молдавский Автономный Совет Социалистический республик“.

III. СССР Конституцийын 26-шо статьяжым вашталтымэ нэргэн

Совет Социалистический республик - шамыч Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

Узбекский Совет Социалистический Республик составыште образоватлымэ Бухарский, Самаркандский, Ташкэнтский, Ферганский да Хорэзмский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 26-шо статьяжым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТ СЭССИЙЫН ПЫТАРТЫШ ЗАСЭДАНИЙЖЭ-ШАМЫЧ

15 январьыштэ 2 шагатлан Сойуз Совет дэн Национальность Советын пырлыа эртышэ кокымшо засэданыш пашажым ышташ тунгалы.

Ложышто Сталин, Молотов, Калинин, Ворошилов, Каганович, Косиор, Микойан, Чубарь, Жданов, Йэзов, Литвинов, Хрущэв, Петровский, Горкин, Берия йолташ-шамыч, молат шинчат. Засэданыш Швэрник йолташ вуйлата.

Вэрховный Советын кажнэ депутатшат шкэнжын избиратэльжэ-шамыч дэнэ кылым кучаш тунгалыш. Нунын дэке сэрышым колтылэш, түрлб йодышышым шукташ тырша. Шкэдэшат избиратэль-шамыч мийаш тунгалыт. Тидлан кугу роскот лийэш. Садын дэнэ депутат Москатов кажнэ депутатлан тылзэш 1000 тэнгэ дэнэ пуэн шогаш ойым лукто. Сэссий тидым ик йук дэнэ пэнгэдэмдыш.

Вара Сэссий Вэрховный Совет Президиумым сайлаш тунгалы. Дэпутат Косиорын ойжо почэш Сэссий ружгб совым кырэн Вэрховный Совет прэдсэ-

„26 статья. Узбекский Совет Социалистический Республикыште ултыт: Бухарский, Самаркандский, Ферганский, Хорэзмский область-шамыч да Каракалпакский Автономный Совет Социалистический Республик“.

IV. СССР Конституцийын 28-шэ статьяжым вашталтымэ нэргэн

Совет Социалистический Республик - шамыч Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

Казахский Совет Социалистический Республик составыште образоватлымэ Гурьйэвский, Кызыл-Ординский, Павлодарский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 28-шэ статьяжым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„28-шэ статья. Казахский Совет Социалистический Республикыште ултыт: Ахтыбинский, Алма-Атинский, Восточно — Казахстанский; Гурьйэвский, Западно - Казахстанский, Карагандинский, Кызыл-Ординский, Кустанайский, Павлодарский, Сэвэро-Казахстанский, Иужно-Казахстанский область-шамыч“.

V. СССР Конституцийын 29-шэ статьяжым вашталтымэ нэргэн

Совет Социалистический Республик - шамыч Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

дательлан Михаил Иванович Калинин йолташым сайла. Прэдседатэлын 11 замэститэльжэ, сэкрэтарь да прэзидиумын 24 членжэ-шамыч сайлалтыт. Президиум членлан сайлаш Йосиф Виссарионович Сталин лүмжым каласымэк чыла дэпутат-шамыч шогалыт, Сталин йолташым саламлат.

Сэссий Совет Ушэмын правительствыжым ыштымэ нэргэн йодышым ончы-машкэ кусна. Засэданий вуйлатышэ Швэрник йолташ СССР Совнарком прэдседатэль Молотов йолташын йодмашыжым увэрта-ра.

Мутым дэпутат А. А. Жданов йолташ налэш. Калык Комиссар-шамыч Советлан Вэрховный Совет ик йук дэнэ ушана, манэш Жданов йолташ. Чыла дэпутат-шамыч шогалыт. Совет Правительствэ дэн тудын талэ руководитэльжэ Молотов йолташ лүмэш ви-йан совым кырымаш шэргылтэш.

Жданов, Косиор да Багиров йолташ - шамычын выступатлымышт почэш

Белорусский Совет Социалистический Республик составыште образоватлымэ Витьэбский, Гомэльский, Минский, Могильэвский, Полэсский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 29-шэ статьяжым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„29-шэ статья. Белорусский Совет Социалистический республикыште ултыт: Витьэбский, Гомэльский, Минский, Могильэвский, Полэсский область-шамыч“.

VI. СССР Конституцийын 49-шэ статьяжым вашталтымэ нэргэн

СССР Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

СССР Конституцийын 49-шэ статьяжым „П“ пункт дэнэ тыгай содер-жаньым йэшараш:

„П“. СССР оборонын интэрэсыжлан альэ общэствэ-вэннэ порьядкым да госу-дарствэннэ безопастьным обеспэчитлашлан посна вэр-лашты альэ СССР мучко войэннэ положэным увэрта-ра“.

VII. СССР Конституцийын 77-шэ статьяжым йэшартышым ыштымэ нэргэн

Совет Социалистический Республик-шамыч Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

Общэсойузный калык комиссариат-шамыч — Машиностроённэ Калык Комиссариат, Войэннэ-Тэнгыз флот Калык Комиссариат

дэн Заготовко Калык Комиссариат образоватлымэ утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 77-шэ статьяжым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„77 статья. Общэсойузный Калык Комиссариат тыгай калык Комиссариат-шамыч шотлалтыт:

Обороно;
Иностраный пашам инк-тарышэ;
Внэшннэ Торговльэ;
Путэй сообшэний;
Связэ;
Вуд транспорт;
Нэлэ промышленность;
Оборонный промышленность;
Машиностроённий;
Войэннэ-Тэнгыз флот;
Заготовко“.

VIII. СССР Конституцийын 70, 78, 83-шо статьялашкыжэ йэшартыш дэн тёрлатымаш нэргэн

Совет Социалистический Республик-шамыч Ушэм Вэрховный Совет пунчалаш:

СССР Конституцийын 70-шэ статьяжым тыгай мут-шамычым йэшараш:

„Государствэнный банк Правлэнийын Прэдседатэльжэ“

СССР Конституцийын 77-шэ статьяжым тыгай мут-шамычым лукташ:

„Заготовко Комитэтын Прэдседатэльжэ“.

СССР Конституцийын 78-шэ статьяжым тыгай мут-шамычым „торговльэ“ мут дэнэ вашталташ.

СССР Конституцийын 83-шо статьяжым тыгай мут-шамычым „заготовко Комитэт Уполномоченный“ мут-шамычым лукташ да „внутрэннэ торговльэ“ мут-шамычым „торговльэ“ мут дэнэ вашталташ.

Тидын дэнэ Сойуз Совет дэн Национальность Советын пырлыа засэданийышты пэтыралтын.

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Хроникэ

Вэс эл паша Калык Комиссар М. М. Литвинов йолташ Жэвэвышкэ Лиги наций Советын 100-лэ Сэссийышкыжэ кайэн.

ВЦИК Г. В. Филрэгов йолташым РСФСР вэрысэ промышленность Калык Комиссарын замэститэльжылан утвэрдитлэн.

Кокымшо вичийаш зайомын кудымшо тиражшэ модалтэш

СССР Наркомфинин рэшэнийжэ почэш кокымшо вичийаш (4-шэ ий лукмо) зайомын кудымшо тиражшэ 17 дэн 18 фэвральыштэ Куйбышев олаш лийэш.

Тидэ тиражыште 1060 тужэм модыш (173.020 тужэм тэнгэам) модалт.ш.

СССР Совнарком председателъ Вáчслав Михайлович МОЛОТОВ.

Шола гыч пурлашкэ: СССР Совнарком председателън замэстителъжэ Влас Иаковлэвич ЧУБАРЬ, СССР Совнарком председателън замэстителъжэ Анастас Иванович МИКОЙАН, СССР Совнарком председателън замэстителъжэ Совет Контроль Комиссийн председателъжэ Станислав Викэнтэвич КОСИОР.

Дэпутат-шамычым вашлиймаш

СССР Верховный Советын пэрвой сэсийжэ 19 йанварыштэ шкэ пашажым пытарыш.

Марий республикын депутатшэ-шамыч пэртылмэ лүмэш 24-шэ йанварыштэ Лесотехнический институтын актовый залэшжэ Йошкар-Оласэ избиратель-шамычын погынымаш лийэ.

Президиумыш совым кырен чыла депутат-шамыч да адак ик мынбар избиратель-шамыч сайлалтыч. Пэш чот совым кырен погынымаш почотно президиумыш Сталин, Молотов, Калинин, Ворошилов, Иэжов, Каганович, Жданов, Чубарь, Микойан, Хозэ Диас йолташ-шамычым сайлыш. Варажым депутат-шамыч кокла гыч Игнатыйэв, Кэльбэдина, Толстова, Жаднов йолташ-шамыч ойлышт. Нуно сэсийыштэ могай пашам рэшатлымым, Сталин йолташым ужмыштым, Моско олаштэ ончэн коштыштым раш каласкалышт. Ойлымышт годым погынымаш йатыр кана рүжгэ совым кырыш, "Урал" — кычкырыш, туньамбал пролетариатын вождышым — Иосиф Виссарионович Сталиным, Верховный Совет президиум председателъ М. И. Калининым, Совет правительствын главажэ — В. М. Молотовым, Верховный Совет депутат-шамычым саламлыш. Иван Ф.

СССР КАЛЫК КОМИССАР-ШАМЫЧ СОВЭТ

Вэрховный Совет пэрсональнэ голосованьэ дэнэ СССР Правительством — СССР Калык Комиссар-шамыч Советым тыгай составаным образоватлэн:

СССР Калык Комиссар-шамыч Совет председателъ — Вáчслав Михайлович МОЛОТОВ.

СССР Калык Комиссар-шамыч Совет председателън замэстителъжэ-шамыч — Влас Иаковлэвич ЧУБАРЬ, Анастас Иванович МИКОЙАН.

СССР Калык Комиссар-шамыч Совет председателън замэстителъжэ да Совет Контроль Комиссий председателъ — Станислав Викэнтэвич КОСИОР.

СССР Госплан председателъ — Николай Алэксэйевич Вознэсэнский.

Вэс эл Паша Калык Комиссар Максим Максимович Литвинов.

Внутреннэ Паша Калык Комиссар Николай Иванович Иэжов.

Обороно Калык Комиссар Климэт Йэфремович Ворошилов.

Войэннэ-Тэнгыз Флот Калык Комиссар Пэтр Алэксандрович Смирнов.

Нэлэ Промышленность Калык Комиссар Лазарь Моисэйевич Каганович.

Машиностроеньэ Калык Комиссар Алэксандр Давидович Брускин.

Обороно Промышленность Калык Комиссар Михаил Моисэйевич Каганович.

Пищевой промышленности Калык Комиссар Абрам Лазаревич Гилянский.

Куштылго Промышленность Калык Комиссар Василий Иванович Шестаков.

Чодра Промышленность Калык Комиссар Михаил Иванович Рыжов.

Путьэй Сообщений Калык Комиссар Алэксэй Вэнэдиктович Бакулин.

Вуд Транспорт Калык Комиссар Николай Иванович Пахомов.

Свьязь Калык Комиссар Матвэй Давидович Бэрман.

Мландэ паша Калык Комиссар Робэрт Индрикович Эйхэ.

Зэрновой да Живодноводчэский совхоз-шамыч Калык Комиссар Тихон Алэксандрович Юркин.

Заготовко Калык Комиссар Михаил Васильевич Попов.

Финансэ Калык Комиссар Арсэний Григорьевич Звэрэв.

Торговльо Калык Комиссар Михаил Павлович Смирнов.

Внешнэ торговльо Калык Комиссар Иэвгэний Дэнисович Чвьяльэв.

Иустиций Калык Комиссар Николай Михайлович Рычков.

Здравоохраненьэ Калык Комиссар Михаил Федорович Болдырэв.

Государствэннэ Банк Правлэныйн Председателъжэ Алэксэй Пэтрович Гричманов.

Высший школ паша дэнэ Комитет Председателъ Сэргэй Васильевич Кафтанов.

Искусство паша дэнэ Комитет Председателъ Алэксэй Иванович Назаров.

В. В. КУЙБЫШЭВ

Кум ий ожно, 1935 ийын 25 йанварыштэ ВКП(б) Цэнтральный Комитет Политбурон члэнжэ, СССР Калык Комиссар-шамыч Совет председателън замэстителъжэ да Совет Контроль Комиссийн председателъжэ Валэриан Владимирович Куйбышэв йолташ колэн.

В. В. Куйбышэв изижэ годымак революционно корныш шогалын, большевик партийын талэ, ушанлэ эргыжэ лийын шогэн. Шэмэр калыкым эрыкыш лукшаш вэрч чумыр илышыжым пуэн.

1905 ийыштэ, Пэтербургский войэнно-медицинский академийын студэнтшэ улмыжо годымак (тунам 17 ийаш вэлэ улмаш) большевик партийын пумо пэш кугу ответствэныйн пашам шуктэн шогэн: нэлэгальнэ (түжвак лукташ лийдымэ) литературым шарэн, ору-

жийым аралэн, шупшыктэн.

Тидым палэн налмэкэ Куйбышэвым академий гыч луктын колтэныт. Тужэч тудо Омскыш кусна, пашазэ-шамыч коклаштэ революционный пропагандым ыштэн шога. 1906 ийыштэ Куйбышэв йолташым арэстоватлат. Войэнный суд каторгыш колташ судитлэн. Но Валэриан Владимирович революционный пашажым садыгак эрэ ыштэн шогэн.

1916 ийын Самарыштэ большевик-шамычын конферэнийым жандарм авырымэ годым Куйбышэв йолташат логалын. Большевикский организационный шогымылан, ссылкэ гыч куржмылан Куйбышэвым 5 ийлан Турухан крайыш ссылкыш колташ судитлэныт.

Фэвралысэ революций нэргэн увэр Петроград дэч брдышкат шарлымэ годым

ссылный-шамычым, нунын коклаштэ В. В. Куйбышэвымат, йолын йудйумак покотэн нангайэныт. Нунын кыдыштым ваш-ваш шынчырлэныт. Красноярск дэч 200 мэнэ торашкэ шумэкэ (кушто почтат, телэграфат укэ) Куйбышэв йолташ гына Фэвральский революций нэргэн увэрым налынкэргын да йолташыжэ-шамычлан увэртарэн.

Куйбышэв йолташ Самарыш толэш. Партийнэ организационный вуйлата, пролетарский революций вэрч шушаш кредалмашлан виныйм чумыра. Куйбышэв йолташын вуйлатымыжэ почэш Самарыш совет власть ышталтэш. Тудо Рэвкоман пэрвой председателъжэ лийын.

Граждан сар жапыштэ чэхословак, эсэр да мэншэвик бандэ-шамыч ваштарэш кредалшэ поволжо пролетариатым вуйлата.

Партий тудым эреак фронтын эн важнэ участкылашкыжэ шогалтэн.

1921 ийыштэ В. В. Куйбышэв йолташ — ВЦСПС президиумын, ВСНХ президиумын члэнжэ, Главэлектроначальник. 1922—1923 ийлаштэ ВКП(б) ЦК сэкретарь. 1923 ий гыч 1926 ий мартэ — Цэнтральнэ Контрольный Комисс председателъ, РКИ нарком. 1926 ий гыч ВСНХ председателъ 1930 ий гыч — СССР Совнарком председателън замэстителъжэ, Госплан председателъ.

Тидэ жап социализмым ыштымэ гэроичэский жап лийын. Ленин — Сталин партийын ушан эргыжэ В. В. Куйбышэв партийн гэнэральнэ корныжо вэрч пэнгыдын шогэн, мэмнан партий дэн калыкын тушманышт ваштарэш чакныдэ кредалын. Сталин йолташын ушан соратникшэ ыльэ. Калык озанлыкым социализм корно дэнэ, план почэш виктарымаштэ, у кадр-шамычым воспитатлымаштэ Валэриан Владимирович висаш лийдымэ кугу пашам

ыштэн. Чаплэ сталинский вичийашлык план шамычым кучык срокышто пэш кугу сэнгымаш дэнэ шуктэн толмаш тудын лүмжэ дэнэ пэнгыдын кылдалт шогэн. Тудын кажнэ докладшэ, статьяжэ эрэ ончыко, у сэнгымашыш үжэш. Родинын тушманжэ-шамычым вожгэак кулэн луктын йулалтэн пытараш мобилизоватла.

Коммунизм паша вэрч чын, пэнгыдын кучэдалшэ Валэриан Владимировичын колымыжо мэмнан партийлан, пашазэ класлан, чумыр шэмэр калык-лан путырак кугу йомдарымаш лийын.

Революционьэр-подполщик, Йошкар Армийын воинжэ да бэ-цшэ, пролетариатын боэвой вийжын организаторжо, кугу государственнэ пашайэн мэмнан элысэ чыла шэмэр-шамычлан ик сэмынак лышыл да шэргэ.

3-шо могыр „Йамдэ лий“.

Траурный кас

21 январьштытэ Кузнэ-цово пэдучилищыштэ (Иошкар-Ола район) В. И. Лениным шарнымэ лүмэш траурный кас лийэ. 14 ий Ленин дэч посна Ленин корно дэнэ" посна тэмэ дэнэ докладым школ дирэктор Пономарьев И. Г. ыштыш. Варажым струнный оркэстр „Похоронный марш“ мурым шоктыш, хор „Ленинская“, „Любимая песня Ленина“ мурым мурыш.

Тидэ кэчылан пионьэр отряд дэн класс-шамыч поснак сийын йамдылалтыныт. Ленин лүмэш пыр дыж газетым лукмо.

Литвин Йован.

Сылнэмутан журналым лукна

Мэмнан школышто шукэртэ огыл литератур кружок почылто. Кружок почылтмо годымак члэнлан 72 тунэмшэ возалтэ. Кружокушто пашам сайын шындымэ. Шукэртэ огыл „У вий“ лүман сылнэмут журналым лукна.

Савельев С.

АТССР, Красный Бор район, Буймо-кокля школ.

Фотоаппаратим ыштэм

Мый фото пашам пэш йбрэтэм. Шукэртэ огыл фотоаппаратим ышташтүналынам. Вашкэ ыштэн шуктэм. Линзым гына налаш кодын. Мэмнан школышто фотокружок укэ. Ончыкыжым кружокым почаш күлэш.

Бельяков Й.

Сотнур район, Пётйал пэлэ кыдалаш школ.

Лүйаш тунэмына

Мэмнан Чиркэ пэлэ кыдалаш школэш осовавиахим кружок почылто. Кружокыш члэнлан шуко тунэмшэ-шамыч возалтыч. Пэрвой заньатийэш, мелкокалибрный винтовкын ужашшамычшым тунэмна. Кокымшо заньатийыштэ лүйаш тунэмшамым эртарышна.

Кызыт „Йуный Ворошиловский стрелок“ значоклан нормым пуэна.

Арс. Фёдоров.

Пэктубай район.

Комсомол организаций почылто

Школышто воспитательнэ пашам сай шындымэ дэнэ пионьэр-шамычын политик шинчымашышт эрэнбталтэш. Шукэртэ огыл школэш комсомол организаций почылто. Пионьэр-шамыч: Велков, Романов, Бельяков комсомолыш пурышт. Моло тунэмшэ-шамычат пураш йамдылалтыт.

Й. Бельяков.

Сотнур район, Пётйал пэлэ кыдалаш школ.

Йошкар-ола пионьэр пёртын авиомоделистшэ-шамыч.

Стрельковый сорэвнованьым сайын организатлышаш вэрч

Вашкэ Йошкар Армиин 20-шо идалыкшэ шуэш. Мэмнан элысэ шэмэр-шамыч тидэ йубилейым сайын ваш лийаш йамдылалтыт. Школлаштат, пионьэр отрядлаштат йубилейлан йамдылалтмаш кумдан шарлэн. Но мэмнан республикысэ школлаштэ йамдылалтмаш сайын кайа манаш ок лий.

Йошкар Армиин 20-шо идалыкшым кугу сэнгымаш дэнэ вашлийшаш вэрч пионьэр отряд дэн школ-шамычлан заочный стрелковый сорэвнованьым увэртарымэ. Тидэ сорэвнованьын цэльжэ да задачыжэ тыгай: школлаштэ стрелковый спортым кумдан шараш да вийагдаш, ворошиловский стрелок значкист-шамычым йамдылаш, эл аралымэ пашан куатшым адакат утларак кугэмдаш.

Тыжэчын школ, пионьэр-отрядшамыч ончылно тыгай задаче шога: заочный стрелковый сорэвнованьыш ушнаш, сорэвнованьым лүмлан огыл, а лийжэ манын организатлаш. Сорэвнованьэ сай рэзулытатим лужо манын кучедалман. Йуный ворошиловский стрелок, школ пэлэнсэ осовавиахим, комсомол, пионьэр организаций-шамыч сорэвнованьым сайын организатлышаш вэрч кучедалашышт күлэш.

Дэткор йолташ-шамыч! „Йамдэ лий“ редакций стрелковый сорэвнованьэ кузэ эртымым кажнэ номы рэш ончыктэн шогаш тунгалэш. Сандэнэ вэрлаштэ

заочный сорэвнованьэ кузэ каймэ нэргэн возэн шогыза. Ынде сорэвнованьым кузэ организатлымэ нэргэн кучыкын умылтарэна.

Сорэвнованьыштэ кё участвоватлэн кэртэш

Сорэвнованьыштэ чыла школ-шамыч участвоватлэн кэртят. Командэ 10 йуный Ворошиловский стрелок-шамыч дэнэ ышталтэш. Командэ 15 ийаш дэч изи огыл, 17 ийаш дэч кугу огыл йиготан 5 рвэзэ да 5 удыр дэнэ ышталтэш. Сорэвнованьыштэ ик школ гыч ик командэ вэлэ участвоватлэн кэртэш.

Сорэвнованьыштэ участвоватлаш шонышо школ 1938 ий январьыштэ республикысэ судейский коллегийыш йодмашым пуа.

Сорэвнованьыштэ участвоватлаш йодмашым налмэк республикысэ судейский коллегий ончыктымэ адрес дэнэ спэциальнэ шотлымэ мишенным колта.

Зачотный лүймаш пытымэкэ командэ чыла мишенным, протоколым да командын фотокартычкыжым 1938 ий 28 февраль дэч вараш коддэ республикысэ судейский коллегийышт колта.

10-шо март дэч вараш коддэ республикысэ судейский коллегий сорэвноватлымаштэ 7 командэ дэн 5 стрелок-шамычын мишеннымыштым, протоколыштым да фотокартычкыштым главный судейский коллегийыш колта.

Судья-шамыч

Судья-шамыч положений дэн сорэвнованьын правилжэ нэгызэш ышталтыныт.

Сорэвнованьыштэ главный судьялан стрелково-спортивный клубын начальникшэ Охотин йолташ пэнгызэдэмдалтын.

Вэрлаштэ сорэвнованьым вуйлатэн шогаш судейский коллегий ышталтэш. Коллегий тыгай организациеласэ представитель-шамыч дэнэ ышталтэш: осовавиахим, калык образованьэ отдал, комсомол да пэчатэ дэч представитель.

Школлаштэ судейский коллегий тыгай представитель-шамыч дэнэ ышталтыт: школ дирэктор да пэрвичнэ осовавиахим организаций, пионьэр отряд дэч представитель.

Приз-шамыч

Командын сэнгымжэ чыла командэ-шамычын очкошт дэнэ палалтэш. Сэнгышэ командэ-шамычлан тыгай приз-шамыч ышталтыт:

- 1-шэ вэр—ВЛКСМ ОК пионьэр отдалын призшэ;
- 2-шо вэр—МАССР осовавиахим советын призшэ;
- 3-шо вэр—МАССР наркомпросын призшэ;
- 4-шэ вэр—„Йамдэ лий“ газет редакцийын призшэ.

Вич пэрвой вэрим налшэ командын капитанжэ-шамыч да пионьэр отряд вожатый-шамыч посна прэмироватлалтыт.

СССР-сэ чыла йуннат шамычлан

1938 ийын 1 августышто Моско олаш почылтшо Всесоюзный йал озанлык выставкым миллион дэч шагал огыл йоча-шамыч ончаш тунгалыт. Нунын кокля гыч тужэмжэ ончышо гына огыл лий, а нуно выставкыштэ участвоватлашат тунгалыт. Тидэ—самырык животновод-шамыч, у культу растений-шамычым ыштышэ-шамыч, геолог, йуный техник, изобретатель-шамыч, молат. Нуно кызыт шкэ экспонатыштым выставкын

түрлө павильонлашкыжэ коллаш йамдылат.

Выставкэ почылтамашэш йуный растениевод, геолог, почвовед, тулэч моло самырык натуралист-шамычын пашашт дэн достиженыйышт нэргэн йатыр кнага-шамыч пэчэтлэн лукталтыт. Совет Ушэмысэ чыла йуннат-шамычлан тидэ кнага-шамыч лукмаштэ участвоватлаш күлэш.

Йоча-шамыч, шкэндан станцийысэ, кружокысо пашада нэргэн, геологический

экскурсий да поход нэргэн, природым эскерымыда нэргэн шкэндан ойлы машдам, очеркдам колтыза. Тыгак шкэндан дневникдам, сүрэтдам, фотографийдам колтыза.

Мэмнан эдрэсна: Москва, Пушкинское, Хованская 15, сектор по работе с детьми на ВСХВ.

Вашкэрак возыза. ВСХВ-ын йоча-шамыч дэнэ пашам ыштышэ секторым вуйлатышэ Чэркасский.

Долгов йолташын йодмыжлан вашмут

Тидэ кэчылаштэ „Йамдэ лий“ газет редакцийыш Сотнур кыдалаш школ гыч Долгов Н. йолташ ик интэрэсний да пэш күлэшан йодышым колтэн Тудо тыгэ воза:

„Мэмнан Сотнур район цэнтрэш (Сотнур сэлэш) 1937 ийын 26 декабрьыштэ йочашамычын йэчэ дэнэ сорэвнованьышт эртыш.

Сорэвнованьэ пытымэк мэмнам Райисполкомыш нангайышт. Тушто йэчэ тойа нэргэн үчашымаш лэктэ. „Тойа койла йүмал дэч күкш лийман огыл, шүкал колташ мэшага“, манын Боголюбуб ойла. Чынжэ, йэчэ тойан кужытшо могой лийман? „Йамдэ лий“ редакций дэч вашмутым пуаш йодам.

Сотнур кыдалаш школын 8-шэ классыштыжэ тунэмшэ Н. В. долгов

Йоча тойа бамбуковый лийэш гын утларак сай. Кутышыжэ пулыш лу дэнэ тёр лийман. Күжгытыш 2-3 сантиметр лийаш күлэш. Бамбуковый тойа укэ гын, куз, шопкэ да пүнчд дэнэ ышташ лийэш, күжгытыш 2,5—3,5 сантиметр лийман. Колчажын диаметржэ 15—17 сантиметр лийаш күлэш. Тэвэ тыгэ спортын заслуженный мастэржэ В. СЭРЭБРЬАКОВ йолташ тэмла.

РЕДАКЦИЙ.

78 экзэмпляр газетым шарнаш

Шкэнан школышто кажнэ тунэмшын газетшэ лийжэ манын, газет шараш пижынам. Йанварь тылзыштэ 78 экзэмпляр „Йамдэ лий“ газетым да 20 экзэмпляр моло газет-шамычым шарышым.

Тыгак ышташ ышкэнан школыштак тунэмшэ Васильев Миклайым ұжам.

Сэргэйев Александр. Морко район, Кожлайэр пэлэ кыдалаш школ.

Палэныт

„Йамдэ лий“ газетын 17 январьыштэ лэктэ 4-шэ номырэшыжэ пэчэтлалтшэ задачым йатыр тунэмшэ-шамыч палэныт. Вашмутым эн пэрвойак колтышо-шамыч: Сотнур район гыч Рабчиков Васлий, Пэтров Константин (Пётйал пэлэ кыдалаш школ), Бычков Пётр, Йэфимов Андрэй (Эмэково тунгалтыш школ), Кужэнэр район гыч: Казанцев В. дэн Домрачев Й. (Конганур пэлэ кыдалаш школ), Звэнига район гыч: Помар пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ Данилов А. А. Задачын ответшэ—119.

Тушто-шамычым турыс нигбат палэн огыл. Казанцев В. дэн Домрачев Й. (Кужэнэр р-н, Конганур НСШ) пэрвой туштым гына палэн огыл ул, молыштым палэныт. Тушто-шамычын ответышт: пырнэ паз, онгыр, сбсна да каза.

Ответственный редактор— К. А. ЛЭНСКИЙ.